

Selvmordsaktionen

den nødvendige naivitet

Af Jens Christian Lauenstein Led

Werkführer Niensens *Selvmordsaktionen* er en udgivelse, som placerer sig i krydsfeltet mellem flere forskellige genrer: bogen er en roman, en rejsebeskrivelse, en skriftlig og billedlig dokumentation af og endnu en brik i et større, kunstprojekt om demokrati i det 21. århundrede, og ikke mindst er bogen på én gang et bekendelseslitterært svar på de allierede styrkers invasion i Irak. Beckværket favner således bredt og når – paradoksalt nok netop via sin udtalte og til tider helt uudholdeligt pinlige naivitet – mere, end man måske umiddelbart skulle tro.

Das Beckwerk begyndte sin krig mod krigen og sin bevidst udsigtsløse insistensen på det nye og absolutte demokrati hjemme i de trygge, kunstinstitutionelle rammer i teatret i Buddinge. Med opførelsen af Niensens dramatiske tekst *Parlamentet* i 2003 begyndte agitationen for et demokrati, som via opstillingen af en »demokrati-container« på Kgs. Nytorv førte Nielsen og hans dramaturg Rasmussen til Irak i januar 2004. Med sig havde de en transportabel mini-version af demokratiet, og det indeholdt primært en telt-udgave af det parlament, som den idealistiske arkitekt i forestillingen *Parlamentet* drømmer om: en bygning, der er »åben til alle sider til alle tider«. Niensens og Rasmussen intention og (erklæret umulige) drøm er at bidrage til den demokratiske udvikling i Irak ved at rejse rundt i det sønderskudte, men

befriede land og invitere irakerne til dialog om demokrati i det åbne, demokratiske telt.

Til det formål har de to påtaget sig identiteterne »Nielsen« og »Rasmussen« – to jakkesætklædte ærke-europæiske og idealistiske mænd, der tiltaler hinanden med »De« og ved efternavn. De har også allieret sig med den i Danmark bosatte iraker Adnan, som har indvilliget i at fungere som chauffør og en art sikkerhedsguide i den »undtagelsestilstand«, som Irak udgør. Vi følger deres ca. seksten dage lange rejse fra de 1. januar 2004 krydser grænsen mellem Kuwait og Irak, gør ophold i Basra, bliver uvenner og skilles i Amarah og videre frem til Niensens forsvinden i Bagdad efter en længere række af stort set mislykkede forsøg på at indføre det vestlige demokrati i Irak. Denne beretning fortælles i *Selvmordsaktionen* af to fortællere, idet bogen er konstrueret som en rammefortælling: en unavngiven fortæller (identisk med bogens forfatter, clausbeck-nielsen.net?) placeret i året 2025 (eller som det hedder: »Bagdad, juli år 21«) fortæller om Niensens og Rasmussens rejse og bringer fyldige uddrag fra Niensens »egne« rapporter fra de mails, han skrev og sendte – bl.a. til weekendavisen, hvor fire af beretningerne blev trykt. Som for at bibeholde og understrege autenticiteten i Niensens beretninger er æ, ø og å erstattet af ae, oe og aa, eftersom de

– angiveligt – er skrevet på ikke-danske tastaturer på internetcaféer i Irak.

Konstruktionen med rammefortælleren skaber for det første et ekstra niveau af uafgørlighed med hensyn til hvem, der taler og hvorfra, og for det andet en mulighed for at bedrive selvkritik af det umulige projekt: fortælleren undrer sig over, at Niensens rapporter er påfaldende tavse omkring indholdet i det, der angiveligt var sagen, nemlig indførelsen af demokratiet: »Hvad der egentlig blev sagt, indholdet af de mange, længere (sam)taler, melder historien intet om. Men Nielsen var tydeligvis begejstret« (s. 44), bemærker fortælleren efter Niensens beskrivelse af det første møde i demokratiet. Og Nielsen udviser tilsvarende selv en udtalt mistænksomhed overfor egen skrift og værdi som sandhedsvidne fra undtagelsestilstanden, idet han citerer og underminerer sig selv: » »Soenderskudte barakker, visne buske på flugt over sandet, kroelkede tanks og lasede omstrefjende skikkelser«. Ja! taenker laeseren og ser det *levende for sig*. Malerisk! Det er den salg, der goer indtryk. Men det var ikke det, jeg saa i gaar.« Teksten har mange eksempler på den type af refleksioner over skriftens forførende løgnagtigheder, som fx når Nielsen sammenligner sit projekt og sine små i romanen optrykte tegninger af det nomadiske parlament med Carsten Niebuhrs rejse i det lykkelige arabien og hans beskrivelser og tegninger. De bestandige selvtagelser, rammekonstruktionen samt den vedvarende kritik af skriften fra begge fortællere påpeger og fremhæver det forhold, at skriften ikke er en fikseret sandhed, men derimod en konstruktion,

en operation, en handling. Som roman betragtet er *Selvmordsaktionen* i den forstand en performativ tekst, som tvinger læseren til at deltage aktivt i læsehandlingen og medreflektere sin egen position i forhold til (mindst) fire fortællerpositioner: 1) Nielsen, der "beraetter" fra Irak, 2) den eksplicitte fortæller clausbeck-nielsen.net, 3) implicitte fortæller og endelig 4) den biografiske afsender Claus Beck-Nielsen (»død« eller »ej«).

Det andet niveau af performativitet i *Selvmordsaktionen* knytter sig til den biografiske afsender og det faktum, at Das Beckwerk inkl. Rasmussen og demokraticontainer vitterligt foretog den beskrevne rejse. De *var* der faktisk, og det dokumenteres ganske grundigt i bogen i form af fotografisk materiale, som ganske vist i princippet kan være fabrikeret, men som under alle omstændigheder har betydelige realitetseffekter. Den autentiske erfaring i projektet viser sig ydermere i det, vi så faktisk får at høre om rejsen som erstatning for den af rammefortælleren efterlyste seriøse og grundige beskrivelse af demokratimødernes indhold, nemlig beretninger om Nielsen lidelser. I lighed med de detaljerede beskrivelser af det kropslige forfald i biografien *Claus Beck-Nielsen (1963-2001)* indvies læseren i *Selvmordsaktionen* i Niensens mere og mere jammerlige forfatning: jakkesættet bliver mere og mere beskidt og svedigt, maven klarer ikke de fremmede bakterier og en diæt med bananer som grundbestanddel, Nielsen kan ikke sove om natten, han kan ikke finde noget ordentligt toilet og tænker, at det ville have været bedre med et brunt jakkesæt

frem for et gråt... Det er pinligt ud i det uudholdelige, og det er just meningen, at det skal være det. Det kropslige forfald spejler det, der viser sig at være det egentlige indhold i demokratiet, nemlig tvivlen: Nielsen er hele tiden i dyb tvivl om projektets formål og muligheder, og også Rasmussen tvivler og bliver tilmed rasende, da han opdager, at en af Niensens artikler hjemme i Danmark trykkes med overskriften »Niensens mission«, og det får Rasmussen til helt at give op og forsvinde ud af historien, mens guiden Adnan viser sig at være en tidligere oliemillionær, som måske i virkeligheden kun er taget med i et håb om at blive en del af Iraks nye magtelite. Demokratimødernes resultater synes tilsvarende at fortabe sig i strømafbrydelser, sprogbarrierer og de tilbagevendende afbrydelser, når hele forsamlinger bryder ud i bøn til Allah midt i den demokratiske dialog. Nej, det er ikke sådan bare lige at indføre demokrati i Irak – heller ikke når intentionerne er så ædle og midlerne så ikke-voldelige som Niensens.

I sammenstødet mellem vesterlandsk idealisme og selvoptagethed lider demokratiprojektet et altomfattende nederlag, og det er netop heri Das Beckwerks styrke ligger. I sit anfald af raseri midt i romanen udbryder Rasmussen: »Nielsen! (...) De er graen-se-loest selvoptaget!« (s. 148), og det har han helt ret i. Hele Das Beckwerks projekt er gennemsyret af et selvsving helt ude af kontrol: en konstant svingning mellem selvoptagethed og selvdudlættelse. Projektet handler først og sidst om Claus, Beck, Nielsen, Das Beckwerk, Der Werkführer, den hjemløse Claus Nielsen, journalisten

Clas Bech, clausbeck-nielsen.net etc., og der berettes om *selvdudlættelser* (2002), om *Claus Beck-Nielsen* (2003) og om *selvmordsaktion* (2005). Grænseløst selvoptaget? Ja, eller grænseløst ærlig, kunne man sige. Gennem den næsten maniske fokus på sig selv lykkes det hvad-vi-nu-skal-kalde-ham at holde den helt afgørende konflikt i drømmen om det absolutte demokrati åben, dvs. konflikten mellem enkeltindividet og samfundet, gruppen, de andre. Lige så vel som man ikke kan påtvinge andre et bestemt tolkning af livet (som man har, fordi man har levet det liv, man nu engang har), kan man heller ikke selv undslippe sit liv og sit selv og det faktum, at man nødvendigvis begynder dér: med sig selv. Derfor er det absolutte demokrati ikke muligt, men der er bare ikke andet at gøre, og man må følgelig mobilisere alt, hvad man har af naivitet. Ligesom sværmen af Nielsen'er gjort det og gør det.

clausbeck-nielsen.net:

Selvmordsaktionen. Beretningen om forsøget på at indføre demokratiet i Irak i året 2004 (Gyldendal, København 2005).

Jens Christian Lauenstein Led (f. 1972) er cand. mag. og ekstern lektor på Institut for Æstetiske Fag. Har tidligere udgivet bogen, *Konkretismens katharsis* (2003), og arbejder i øjeblikket på afslutningen af phd-projektet: »Den radikale realismes engagement« om politisk engageret, tysk samtidsteater.